

Notitie toepassing Automatische Externe Defibrillator (AED) in Flevoland

Aanleiding

Op 10 november 2005 heeft Provinciale Staten van Flevoland een motie (Q) aangenomen over de toepassing van een Automatische Externe Defibrillator (AED) in Flevoland. In die motie is Gedeputeerde Staten verzocht om, samen met de Hulpverleningsdienst Flevoland, een onderzoek te doen naar de mogelijkheid van een provinciebrede inzet van de AED of een vergelijkbare voorziening. Voor Provinciale Staten zou de inzet van zo 'n AED, vooruitlopend op de komst van een ambulance, levensreddend kunnen werken. Dit vooral in de meer landelijke gebieden, waar de ambulance relatief vaak te maken heeft met overschrijdingen in de aanrijtijd van ambulances.

Doel van de notitie

Deze notitie is het antwoord op het verzoek van Provinciale Staten. Tevens dient deze notitie als voorbereiding op een discussie in de Commissie Samenleving. Op basis van die discussie kan worden bepaald of en welke concrete vervolgacties nodig zijn.

Wanneer is de inzet van een AED gewenst

Een deel van de spoedritten van de ambulance worden gemaakt, omdat er sterke aanwijzingen zijn dat iemand hartproblemen heeft. De overlevingskans van die persoon is groot als in dat geval binnen gemiddeld 5 minuten deskundige hulp beschikbaar is. Het levensreddend handelen, bestaat dan uit reanimatie en, indien sprake is van een fibrillerend hart, het opheffen van hartritmestoornissen. Dit laatste vindt plaats door toepassing van de AED.

De ontwikkelingen van de laatste jaren (vooral in de Verenigde Staten) hebben ertoe geleid, dat er apparaten beschikbaar zijn die makkelijk en snel gebruikt kunnen worden. Daarom heeft de minister van VWS in 2002 besloten om gebruik van de AED toe te staan door iedere burger. Het hanteren van de AED is zo gemakkelijk, omdat het apparaat zelf instructies geeft over de toepassing en vervolgens zelf bepaalt of defibrillatie nodig is. Wel wordt een korte instructie (ca. een half dagdeel) voor gebruikers van de AED vanuit de overheid geadviseerd.¹

Landelijk zijn er ongeveer 1.500 mensen die in geval van hartritmestoornissen overlijden doordat hulpverlening te laat komt.

Wat is de noodzaak van het toepassen van AED 's in Flevoland

Voor Flevoland zou, uitgaande van de beschikbaarheid van de ambulances, de beschikbaarheid van de AED in vrijwel elk deel van de provincie kunnen bijdragen aan het redden van levens. Dit omdat men alleen in de directe omgeving van de standplaats of de plek waar de ambulancewagen zich bevindt een persoon binnen het maximale tijdsverloop van 5 minuten kan helpen.

In geheel Flevoland was over 2005 gemiddeld 7.8% van de spoedritten per ambulance langer dan 15 minuten onderweg om bij een patiënt te komen. In landelijke gebieden zoals Dronten en Zeewolde bedroegen de kwartiergrensoverschrijdingen (het percentage van de ritten dat bij spoedeisende medische situaties niet binnen een kwartier na melding bij de patiënt is) resp. 16.2 % en 13.3 % . Hoewel registratie van grensoverschrijding voor personen met hartritmestoornissen in het bijzonder ontbreekt, kan aangenomen worden dat deze groep patiënten, die binnen 5 minuten geholpen moeten worden, extra kwetsbaar is. Dit is reden dat Hulpverleningsdienst Flevoland bezorgd is over de spoedeisende zorg in het gebied tussen Dronten en Zeewolde, grenzend aan de randmeren.

Hoeveel AED 's zijn er in Flevoland en wat zijn daarmee de ervaringen

Het exacte aantal AED apparaten dat operationeel en beschikbaar is in Flevoland, is niet bekend omdat een centraal registratiesysteem ontbreekt. Het onderstaande overzicht is dus indicatief. Er moet voor zo 'n overzicht een onderscheid worden gemaakt tussen AED 's die standaard worden meegenomen in wagens van hulpverleners en apparaten die in openbare gebouwen, bedrijven en bij particulieren algemeen beschikbaar zijn.

- Hulpverleners
Alle ambulancewagens zijn uitgerust met een zeer geavanceerde versie van de AED. Veel wagens die voor spoedeisende hulp worden gebruikt (zoals die van de huisartsenposten)

¹ In druk bezochte openbare ruimtes met een AED, zoals Schiphol, is de huidige tendens dat hier over het algemeen niet ingezet wordt op getrainde mensen omdat er vanuitgegaan wordt dat op dergelijke plekken de kans groot is dat er personen aanwezig zijn die op de hoogte zijn van de werking van een AED.

hebben ook een AED in de auto. Tevens heeft een aantal huisartsen zo 'n apparaat in de auto als ze voor patiënten op stap zijn. Deze AED 's worden regelmatig gebruikt als daarvoor een indicatie is.²

- Openbare gebouwen, bedrijven en particulieren
In diverse openbare gebouwen zijn AED 's aanwezig. Voor Almere zijn dat er in totaal ongeveer 20: in sporthallen, kantoren van de gemeente, zwembaden, winkels, café 's en recreatievoorzieningen. Daarnaast hebben enkele privé-personen (vaak vanuit hun beroep als professioneel hulpverlener) een AED in huis. De meeste van deze AED 's zijn nog niet of sporadisch gebruikt. Er is dus nog weinig ervaring met de effecten van de beschikbaarheid van een AED.

Het aantal AED's en het aantal geïnstrueerde 'AED-personen' in de provincie Flevoland zijn bovendien (net als in andere provincies) groeiende. O.a. leveranciers van AED's en het Rode Kruis (die vrijwilligers opleidt voor gebruik van een AED) schetsen het beeld dat het aantal bedrijven en particulieren dat een AED aanschaf, toeneemt. Daarnaast leidt de Hulpverleningsdienst Flevoland vanaf 2007 alle brandwachten op in (o.a.) gebruik van de AED.

Leveranciers van AED's nemen een sneeuwbalontwikkeling waar; zodra een bedrijf overgaat tot de aanschaf van een AED, volgen er in die regio meer.

Wat zijn initiatieven / ervaringen elders in Nederland

Sinds 2002 zijn op verschillende plaatsen in Nederland initiatieven genomen voor het toepassen van de AED. Zonder uitputtend te kunnen zijn, zijn enkele verschillende toepassingen uitgezocht.

- De brandweer in (o.a.) de regio Zuidoost-Brabant heeft al geruime tijd zgn. "first responders", die zijn uitgerust met een AED. Op basis van die ervaringen is het de besturen van de brandweer vrij om ook dergelijke "first responders" in te zetten. Immers, in diverse gemeenten is de brandweer sneller ter plaatse dan een ambulance;
- De provincie Overijssel heeft in 2005 besloten om in Twente een systeem van lekenhulpverleners te stimuleren, die onder begeleiding van de regionale ambulancedienst ingezet kunnen worden om de AED te gebruiken. Het alarmeringssysteem is benoemd als cruciaal onderdeel in het succes van dit project. Daartoe is besloten om met betrokken partijen eerst een haalbaarheidstudie uit te voeren;
- In Maastricht zijn eind 2005 vrijwilligers geworven om in te zetten om mensen te reanimeren en de AED toe te passen, in afwachting van de komst van de ambulance. De inzet van deze vrijwilligers is op buurtniveau en loopt via de Centrale Post Ambulancevervoer (CPA), die contact legt via een sms-bericht;
- Onlangs heeft supermarktketen Dirk van den Broek bekend gemaakt dat op alle vestigingen een AED beschikbaar zal komen;
- De Nederlandse Spoorwegen (NS) rusten, na een succesvolle pilot op NS-station Maastricht, de 40 grotere NS-stations in 2006 uit met een AED, inclusief getraind NS-personeel. Binnen Flevoland betreft dit NS-station Almere Centrum;
- Op medische indicatie kan een AED worden geïmplant, zodat in geval van hartritmestoornis het apparaat direct zijn werk kan doen.

Aandachtspunten

Naar aanleiding van deze korte inventarisatie komt een aantal aandachtspunten naar voren die van belang zijn bij de inzet van AED's:

- 1) Een AED is alleen zinvol als deze snel beschikbaar is.

² De Hulpverleningsdienst Flevoland is in mei 2006 gestart met een pilot waarin een Rapid Responder, incl. AED, ingezet wordt. Dit is een voertuig (in dit geval een auto) met een ambulanceverpleegkundige die zelfstandig ter plaatse behandelt, al dan niet in afwachting van de ambulance. Het grote verschil met een ambulance is dat een Rapid Responder geen patiënten vervoert en sneller ter plaatse kan zijn.

Dit betekent vooral dat bekend moet zijn waar er een AED is en wie daarvoor kan worden aangesproken. Dit vereist goede afspraken en een brede informatievoorziening;

- 2) Om het effect van een AED zo groot mogelijk te laten zijn, zou in de optimale situatie een AED op wijk/buurtniveau op meerdere manieren en op meerdere locaties beschikbaar moeten zijn;
- 3) De inzet van getrainde vrijwilligers is daarbij essentieel;
- 4) De AED's dienen goed in de keten te worden opgenomen. De rol van de regionale ambulancevoorziening en de CPA moet bij de toepassing groot zijn, vooral voor gebieden waar de aanrijtijden van de ambulances op of boven de 15 minuten ligt;
- 5) De rol van de lagere overheden kan stimulerend werken in de verspreiding en brede toepassing van de AED;
- 6) Vanuit bedrijven en particulieren is een groeiende ontwikkeling gaande in aanschaf en opleiding voor toepassing van AED's, zowel op landelijk niveau als binnen de provincie Flevoland;
- 7) In de loop van 2007 zal de Wet Ambulancevervoer (WAV) worden vervangen door de nieuwe Wet Ambulancezorg. Zoals de wetwijziging nu ingezet wordt, krijgt de minister de rol van vergunningverstrekking, in plaats van de provincies.³ De provincie Flevoland zal in dat geval dus geen rol meer spelen in de ambulancezorg.

Welke lijn zou voor Flevoland gekozen kunnen worden

Op initiatief van Provinciale Staten wil de provincie Flevoland de mogelijkheden aftasten op welke manier de AED of een soortgelijke voorziening provinciebreed ingezet kan worden.

Dit in eerste instantie vanuit het principe, dat het een aanvulling is op de reguliere spoedeisende hulpverlening door de ambulance.

Rekening houdend met de bovenbeschreven aandachtspunten, kan de provincie Flevoland een stimulerende, ondersteunende bijdrage leveren. De volgende mogelijkheden kunnen deze wijze van betrokkenheid vorm geven:

Op provinciaal niveau:

- Het leveren van een financiële stimuleringsbijdrage aan (niet commerciële) EHBO-opleidingen waarin training van gebruik van AED's is opgenomen (o.a. door het Rode Kruis);
- Mailing aan alle bedrijven en organisaties in de provincie Flevoland waarin aanschaf van AED's onder de aandacht wordt gebracht. In samenwerking met de HVDF wordt een tekst samengesteld en verspreid waarin informatie en voordelen over de aanschaf van de AED's worden beschreven;
- Na overleg met Hulpverleningsdienst Flevoland wordt nadrukkelijk niet geadviseerd om als Provincie Flevoland AED-apparatuur zelf aan te schaffen.

Op landelijk niveau:

- Bijdrage leveren aan discussie over de verplichte aanschaf van AED's op alle brandweerwagens c.q. politiewagens;
- Bijdrage leveren aan discussie over verplichte aanschaf van AED's binnen bedrijven (vergelijkbaar met verplichte aanschaf van brandblusapparaten).

³ Stand van zaken per 22 mei 2006: Het wetsvoorstel is op 11 april 2006 aangenomen door de Tweede Kamer. SP, GroenLinks, PvdA, Groep Lazrak, D66, Groep Wilders, VVD, LPF en Groep Nawijn stemden voor. Het voorbereidend onderzoek door de Eerste-Kamercommissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport vindt plaats op 27 juni 2006. Een aantal organisaties zal worden verzocht voor die tijd hun standpunt over het gewijzigde wetsvoorstel te geven. [RK: nog verder updaten]